

Siekiant nustatyti išlaikymo išmokoms taikytiną teisę, išmokos gavėjo, ypač mažamečio vaiko atveju, nuolatinė gyvenamoji vieta yra ta, kurioje yra jo įprastas gyvenimo centras

Tokio gavėjo neteisėtas laikymas valstybės narės teritorijoje iš esmės netrukdo pripažinti jo nuolatinę gyvenamąją vietą tos valstybės narės teritorijoje

A. P. ir W. J. yra Lenkijos piliečiai, gyvenę Jungtinėje Karalystėje bent nuo 2012 m. 2015 m. birželį ir 2017 m. gegužę Jungtinėje Karalystėje jiems gimė L. J. ir J. J. Abu vaikai turi Lenkijos ir Didžiosios Britanijos pilietybes. 2017 m. A. P. su vaikais išvyko į Lenkiją. A. P. informavo W. J. apie savo ketinimą visam laikui likti Lenkijoje su vaikais, tačiau W. J. su tuo nesutiko.

2018 m. lapkričio 7 d. **vaikai**, atstovaujami A. P., **Lenkijos teismui pateikė ieškinį, reikalaudami priteisti iš W. J. mėnesines išlaikymo išmokas**. Teismas, kurio jurisdikcijos W. J. neginčijo, pagal Lenkijos teisę priteisė iš pastarojo mokėti mėnesinę išlaikymo išmoką kiekvienam iš vaikų. W. J. apskundė sprendimą Poznanės apygardos teismui (Lenkija). O Poznanės apygardos teismas 2019 m. gegužės 24 d. nutartimi nurodė A. P. grąžinti vaikus W. J. ne vėliau kaip iki 2019 m. birželio 26 d., nustatęs, kad vaikai buvo neteisėtai sulaikyti Lenkijoje ir kad jų nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat sulaikymą buvo Jungtinėje Karalystėje. Tačiau A. P. per nustatytą terminą negrąžino vaikų W. J.

Priėmęs šią nutartį ir gavęs W. J. apeliacinį skundą dėl įpareigojimo mokėti mėnesinę išlaikymo išmoką savo vaikams Poznanės apygardos teismas nagrinėjo **klausimą dėl nagrinėjamai išlaikymo prievolei taikytinos teisės nustatymo**. Pagal Hagos protokolą¹ išlaikymo prievolėms taikoma kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė.

Todėl Poznanės apygardos teismas Teisingumo Teismo klausė, ar siekiant nustatyti išlaikymo reikalavimui taikytiną teisę, vaikas, išlaikymo kreditorius, gali įgyti naują nuolatinę gyvenamąją vietą valstybėje, kurioje jis buvo neteisėtai laikomas, jeigu teismas nurodė jį grąžinti į valstybę, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat neteisėtą negrąžinimą.

Nagrinėjant bylą Teisingumo Teisme 2019 m. gegužės 24 d. nutartis buvo Aukščiausiojo Teismo nepaprastosios kontrolės ir viešųjų reikalų kolegijos (Lenkija) iš dalies panaikinta.

Šiandien priimtame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad **siekiant nustatyti, kokia teisė taikytina nepilnamečio vaiko**, vieno iš tėvų išvežto į valstybės narės teritoriją, **reikalavimui dėl išlaikymo, aplinkybė, kad šios valstybės narės teismas atskiroje byloje nurodė grąžinti šį vaiką į valstybę, kurioje jis nuolat gyveno su tėvais iki išvežimo, nėra pakankama, kad būtų laikoma, jog vaikas negalėjo įgyti nuolatinės gyvenamosios vietos tos valstybės narės teritorijoje**.

Teisingumo Teismas aiškino išlaikymo kreditoriaus „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoką ir tikrino, **ar neteisėtas šio kreditoriaus laikymas valstybės narės teritorijoje yra kliūtis pripažinti jo nuolatinę gyvenamąją vietą šios valstybės teritorijoje**.

¹ Europos bendrijos vardu 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos sprendimu 2009/941/EB patvirtinto 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolo dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės (OL L 331, 2009, p. 17) 3 straipsnis.

Hagos protokole išlaikymo kreditoriaus „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka neapibrėžta. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad būdvardžio „nuolatinė“ vartojimas leidžia daryti išvadą, kad gyvenamoji vieta turi būti pakankamai stabili, o ne laikina ar atsitiktinė. Toliau jis pabrėžė, kad išlaikymo kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos teisė iš esmės yra ta, kuri glaudžiausiai susijusi su jo situacija, nes išlaikymo prievolės buvimas ir dydis nustatomi atsižvelgiant į teises ir faktines valstybės, kurioje kreditorius gyvena ir vykdo didžiąją savo veiklos dalį, socialinės aplinkos sąlygas.

Vadinasi, **išlaikymo kreditoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta yra ta, kurioje faktiškai yra jo įprastas gyvenimo centras, atsižvelgiant į jo šeiminę ir socialinę aplinką. Juo labiau taip yra tuo atveju, kai šis kreditorius yra mažametis vaikas**, turint omenyje tai, kad pagal Chartijos 24 straipsnio 2 dalį reikia deramai atsižvelgti į vaiko interesus, o tam visų pirma reikia užtikrinti, kad jis turėtų pakankamai išteklių, susijusių su šeima ir socialine aplinka, kurioje jam teks gyventi.

Teisingumo Teismas nurodė, kad konkrečiu atveju nustatyti, ar išlaikymo kreditorius nuolat gyvena vienoje ar kitoje valstybėje, **reikia, kad turi būti vertinamos faktinės aplinkybės, todėl būtų nagrinėjantis nacionalinis teismas turi nustatyti suinteresuotojo asmens nuolatinę gyvenamąją vietą**. Nustatant šioje byloje prašomam priteisti išlaikymo reikalavimui taikytiną teisę, momentas, į kurį šis teismas turi konkrečiai atsižvelgti vertindamas šio kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos vietą, iš esmės yra tas, kada priimamas sprendimas dėl išlaikymo išmokų.

Dėl kreditoriaus neteisėto sulaikymo valstybės narės teritorijoje Teisingumo Teismas nusprendė, kad vaiko interesams prieštarautų tai, kad, valstybės narės teismo sprendime nustačius neteisėtą nepilnamečio vaiko išvežimą ar laikymą, iš esmės būtų draudžiama pripažinti, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta yra šios valstybės narės teritorijoje. Be to, Teisingumo Teismas manė, kad, nesant teisės aktų nuostatų, nėra jokio pagrindo Hagos protokolą aiškinti atsižvelgiant į reglamento „Briuselis IIa“² 10 straipsnio nuostatas, kuriomis iš principo neutralizuojamas teismo jurisdikcijos, susijusios su tėvų pareigomis, perdavimas valstybei narei, kur būtų buvusi nauja vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta po jo neteisėto išvežimo ar laikymo, valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar laikymo, naudai.

Vadinasi, **siekdamas nustatyti taikytiną teisę būtų nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus ir tik įvertinęs visas bylos aplinkybes, gali atsižvelgti į galimą neteisėtą vaiko išvežimą ar negražinimą**.

Taigi nacionalinis teismas turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į visas esamas aplinkybes, apibūdinančias vaikų situaciją, jų šeimos ir socialinę aplinką, jų buvimas valstybėje narėje, į kurią jie buvo išvežti, yra stabilus.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005

² 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 6 t., p. 243).